

K.H.Kempen en Lessius bundelen
de krachten en worden *more*.

Financieel risicogedrag van jongeren : visie van jongeren op financiële educatie

Samenvatting

Ilse Cornelis en Bérénice Storms

Samenvatting

Dit rapport bundelt de bevindingen uit drie focusgroepgesprekken waarbij jongeren uit de derde graad secundair onderwijs aan het woord kwamen rond financiële educatie, opvoeding en preventie. Deze gesprekken volgen op een grootschalig kwantitatief onderzoek naar financieel risicogedrag van jongeren (Cornelis & Storms, 2014) en beogen een aantal aandachtspunten aan te reiken voor effectieve financiële educatie in de dagelijkse schoolpraktijk.

Uit de gesprekken kwam allereerst naar voor dat jongeren de **financiële opvoeding thuis** als sterk bepalend zien voor hun financieel gedrag. Dit is conform de bevindingen van het survey-onderzoek. Er zit veel variatie in hoe ouders deze opvoeding invullen. Hoewel sommige ouders vanuit een beschermende of voorzichtige invulling geneigd zijn om het financieel gedrag van hun kinderen sterk bij te sturen, zien we tegelijk dat de jongeren waarbij een grotere mate van zelfstandigheid gevraagd wordt, dit vrij positief evalueren en hieruit vaak een aantal belangrijke lessen hebben getrokken.

Zeker bij jongeren die hun ouders **niet** als goed voorbeeld zien om met geld om te gaan, leven er **heel wat vragen** over waar zij terecht kunnen met vragen en problemen over geld, met vragen over verzekeren, werk zoeken, sociale zekerheid en andere onderwerpen die opduiken wanneer men de eerste stappen in de richting van een zelfstandig volwassen leven zet.

Wanneer het gaat over financiële educatie op school, rapporteren jongeren dat er op school en in de lessen vooral gewerkt wordt rond het aanbrengen van bepaalde kennis (leren over, lijsten met, ...), eerder dan dat er wordt gewerkt rond het aanleren en aanscherpen van bepaalde **vaardigheden**. We merken doorheen de discussie dat er heel wat nood is aan het trainen en werken rond financiële vaardigheden, zoals het bijhouden van inkomsten en uitgaven, sparen en omgaan met verleidingen en reclame.

Daarnaast stellen we vast dat bij een aantal jongeren de **motivatie** om te werken rond geldzaken niet zo groot is, en dat het vaak net die jongeren zijn die aangeven dat er wel wat schort op het vlak van hun vaardigheden om bijvoorbeeld te sparen of niet meer geld uit te geven dan er beschikbaar is. Voor een aantal jongeren zal in eerste instantie een zekere **bewustwording** nodig zijn.

Wat betreft de specifieke **inhoud** van financiële educatie zien we dat jongeren vooral vragen hebben rond de kosten van het op eigen benen staan, alleen wonen, zelfstandig zijn en alles wat daarbij komt kijken. Er is duidelijk nood aan **toegankelijk referentiemateriaal** op basis waarvan zij een realistische inschatting kunnen maken van de gemiddelde en minimale kosten verbonden aan zelfstandigheid, alleen gaan wonen, op kot gaan en studeren. Daarnaast is er

interesse in het aanreiken en aanscherpen van aantal vaardigheden die te maken hebben met **budgetteren, sparen en rondkomen**. Verder hebben jongeren ook wel wat vragen rond het **pensioen**, deels ingegeven door de recente media-aandacht hiervoor. Uit het survey-onderzoek bleek dat jongeren zichzelf een gunstig rapport geven voor de wijze waarop men dient om te gaan met reclame en verleidingen allerhande. Toch merken we in de gesprekken dat een aantal jongeren hierin hoegenaamd niet zo goed blijkt te zijn, en dat de overige jongeren het toch ook belangrijk vinden om rond dit onderwerp te werken. Het lijkt ons dan ook zeker nuttig om via financiële educatie in te zetten op thema's zoals het versterken van een kritische houding ten aanzien van reclame en het **leren omgaan met verleidingen, keuzes maken en weerstand leren bieden aan promoties, reclame, maar ook groepsdruk** die geassocieerd is met het volgen van trends. Ten slotte gaven de jongeren ook aan dat **inzicht in hoe het is om met geldproblemen of schulden te leven**, volgens hen bijdraagt aan het maken van financieel verantwoorde keuzes.

In de gesprekken werd ook gepeild naar geschikte werkvormen voor financiële educatie. Globaal 'kiezen' jongeren vooral voor zogenaamde alternatieve werkvormen. Leermethoden met een **spel-element** werden vaak gekozen. Doch, opvallend hierbij was dat vooral diegenen die nog geen ervaring hadden met het spelen van een **digitaal game** rond financiële educatie dit als potentieel leuk of nuttig zagen, terwijl diegenen die er wel al ervaring mee hadden daar toch heel wat kritiekpunten over formuleerden. Voor de **real-life spellen**, echter gold het omgekeerde. Deze werden iets minder vaak als 'leuk' beoordeeld, maar diegenen die hiermee al ervaring gaven deze spellen een positieve evaluatie. Ze werden beoordeeld als realistisch en leerrijk. **Interactiviteit** is een kenmerk dat globaal regelmatig naar voor komt. Jongeren verkiezen om zelf dingen mogen doen, zelf dingen kunnen aansturen, inoefenen en dergelijke boven het klassieke meer docent-gestuurd onderwijs. **Authenticiteit** blijken jongeren hoog in het vaandel te dragen. Zij verkiezen **ervaringsdeskundigen en gastsprekers** uit het werkveld omdat zij geloofwaardiger, interessanter, boeiender een boodschap kunnen overbrengen, wat volgens hen meer impact heeft. Deze werkvorm wordt door hen in het algemeen als zeer positief geëvalueerd. Ook **films, tv-programma's en toneel**, scoren volgens hen hoog op het vlak van authenticiteit en **herkenbaarheid**.

Met betrekking tot de **timing** waarop 'leren over geld' best wordt aangereikt op school, was er weinig eensgezindheid. Wel bleek dat jongeren het occasioneel aanraken van een aantal topics als onvoldoende beoordelen om blijvend veel impact te hebben.

Concluderend, uit dit onderzoek onthouden we volgende aandachtspunten voor een effectieve financiële educatie op school. Vooreerst is er bij jongeren een grote nood aan het werken rond motivatie en financiële vaardigheden. Deze nood moet volgens hen vooral worden geledigd via gekende, objectieve en betrouwbare informatiekanalen. Jongeren zijn vooral op zoek naar kennis en vaardigheden die

nodig zijn om op eigen benen te kunnen staan. Daarnaast is het zeker nuttig om verder in te zetten op een kritische houding ten aanzien van reclame en het leren omgaan met verleidingen en groepsdruk.